

# MIGRÁCIÓS POTENCIÁL ALAKULÁSA MAGYARORSZÁGON 2000-TŐL NAPJAINKIG

## FORMATION OF MIGRATION POTENTIAL IN HUNGARY FROM 2000 UNTIL TODAY

Csipkés Margit<sup>1\*</sup>

<sup>1</sup>Kutatásmódszertan és Statisztika Tanszék, DE Gazdaságtudományi Kar, Magyarország

---

### **Kulcsszavak:**

migráció  
kivándorlás  
munkavállalás  
migrációs potenciál

### **Keywords:**

migration  
emigration  
working  
Migration potential

### **Cikk történet:**

Beérkezett: 2017. július 20.  
Átdolgozva: 2017. szeptember 12.  
Elfogadva: 2017. október 6.

---

### **Összefoglalás**

*A nemzetközi migráció hallatán két dologra is gondolhatunk. Az egyik a kivándorlási folyamat, míg a másik a menekülthullám. Anyagomban a Magyarországról kivándorló munkavállalók számának alakulását vizsgáltam 2000-től napjainkig. A migrációs potenciál vizsgálata ma egy fontos témának tekinthető Magyarországon, mivel a magyar kivándorlók aránya 2006 után kezdett növekedni, s a növekedés üteme 2010 után gyorsult meg. A gyorsulás oka az osztrák és a német munkaerőpiac megnyitása volt.*

### **Abstract**

*When hearing international migration we can think of two things. One is the emigration process while the other is the wave of refugees. In my study we examined the changes of the number of employees emigrating from Hungary from 2000 until today. Examining the migration potential can be viewed as a very important topic nowadays in Hungary, since the rate of Hungarian emigrants started to grow after 2006 and the rate of growth got faster after 2010. The reason of fastening was the opening of the Austrian and German labor market.*

---

## **1. Bevezetés**

A nemzetközi migráció hallatán egyaránt gondolhatunk a kivándorlási folyamatokra, illetve a menekülthullámra. Anyagomban a Magyarországról kivándorló munkavállalók számának alakulását vizsgálom 2000-től napjainkig. A migrációs potenciál vizsgálata ma egy fontos témának tekinthető Magyarországon, mivel a magyar kivándorlók aránya 2006 után kezdtek növekedni, s a növekedés üteme 2010 után gyorsult meg. A gyorsulás oka az osztrák és a német munkaerőpiac megnyitása volt valamint, hogy a népesség növekedésével párhuzamosan a munkaképes korú lakosság létszáma megnövekedett, azonban a gazdaság bővülése (munkahelyek teremtése) ezzel nem tudott lépést tartani. Kezdetben csak országhatáron belüli helyváltogatások voltak (több munkahelyet kínáló városokba telepedtek át), azonban kis idő elteltével már ez kevés volt és határelhagyásokra került sor.

A téma aktualitása abban is rejlik, hogy a nemzetközi vándorlás az érintett országok munkapiaci folyamataiba beleolvad, befolyásolja az adott ország foglalkoztatottsági szintjét, illetve a bérszintekre is befolyásoló szereppel van. Az adott országból kivándorlásnak több okai is lehet: természeti kár, háború, katasztrófa, gazdasági okok, stb. Anyagomban a gazdasági okok vezérelte kivándorlást tekintem át. Figyelembe kell azonban venni, hogy az elvándorlás mérése

---

\* Dr. Csipkés Margit. Tel.: +36 30 37-62-032  
E-mail cím: [csipkes.margit@econ.unideb.hu](mailto:csipkes.margit@econ.unideb.hu)

minden országban (így Magyarországon is) nehéz az adatok hiányossága miatt. Hiányosság abból adódik, hogy a külföldre távozók gyakran elmulasztják bejelenteni a külföldre távozásuk szándékát. Ennek oka, hogy 2013. évi március 1-jétől csak a végleges külföldi letelepedést kell bejelenteni a szakhatóság (Járási Hivatal, Konzulátus) fele. Korábban az ideiglenes (3 hónapot meghaladó) külföldi tartózkodást is be kellett jelenteni a szakhatóság fele. Sok (külföldre távozó) magyar azonban elfelejti, hogy a Társadalombiztosítási szervek, illetve az Adóhatóság fele továbbra is minden esetben a 3 hónapot meghaladó külföldi munkavállalást is be kell jelenteni.

Ezért is szeretném hangsúlyozni, hogy az általam elkészített migrációs potenciál bemutatása nem mutat közvetlen összefüggést a megvalósuló migrációval, de ezen tanulmány segítségével meg lehet ismerni a várható mozgások mértékét és a kivándorlók várható összetételét is.

## 2. Módszer

Kutatásomban a nemzetközi migráció egy részét vizsgáltam, így először röviden be szeretném mutatni a kivándorlást. A kivándorlásnak két csoportja van: a tartós, illetve az átmeneti kivándorlás. A tartós kivándorlók hosszú időre hagyják el az országot, háztartásukkal együtt egy másik országban telepnek le, és a hazaköltözés lehetősége minimális. Általában ebben az esetben a 12 hónapot meghaladó idejű tartózkodást lehet ide sorolni, de ez természetesen országonként változó: kritikus időnek tekinthető Olaszországban és Belgiumban a 3 hónap is már, ezzel ellentétben Hollandiában a 6 hónap az elfogadott. A másik csoportba az átmeneti kivándorlók tartoznak, akik az olyan személyek, akik külföldre költöznek, a visszaköltözés lehetőségét fenntartják, illetve ebben a csoportba tartoznak azok is, akik egy külföldi háztartás tagjának számítanak (őket ingázóknak hívják) (1. táblázat).

1. Táblázat. Nemzetközi kivándorlás típusai és a hozzájuk tartozó adatbázisaik

KIVÁNDORLÁS		
tartós	átmeneti	
nem tervez visszatérést	költözéssel jár	Ingázás
Fogadó országok adatbázisai alapján (Bevándorlási-, Statisztikai Hivatal, stb.)		Hazai munkaerő-felmérés (MEF)

Természetesen az egyes csoportok között vannak átfedések, mivel a statisztikai adatok rögzítése esetén az adott személy egyéni migránsnak tekinthető, pedig legtöbbször egy adott célországba az egész családdal utazik. Másik fontos szempont az egyes csoportok értelmezésénél, hogy nincs egységes definíció a migránsok szókifejezésére (kik tartoznak bele).

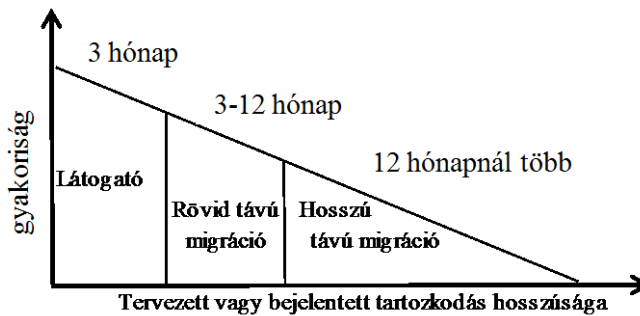
Egy másik csoportosítási forma is célszerű áttekinteni, mivel időtartam alapján is megkülönböztetünk időszakos és tartós vándorlást. Azon személyek, akik 3 hónapnál rövidebb (vízumkötelezettség miatt) időt töltenek kint a célországban azokat látogatóknak tekinthetjük. Második csoportunk a rövid távú migránsok tartoznak, akik a tartózkodási helyüktől eltérő országba költöznek, és a kint tartózkodás időszaka meghaladja a 3 hónapot (de nem haladja meg a 12 hónapot). Ezen kategóriában kivételt képeznek a gyógykezelésre, orvoshoz, családhoz, nyaralásra érkező személyek. Végül a harmadik csoportot a hosszú távú migránsok fogják alkotni, akik azok a személyek, akik 12 hónapnál hosszabb ideig tartózkodnak kint a célországban (1. ábra).

Az időtartamok áttekintését követően célszerű megvizsgálni, hogy a migráció mi alapján alakul is ki. Itt beszélhetünk önkéntes és kényszerű migrációról egyaránt. Az önkéntes migráció esetében a migráns a gazdasági vagy az ehhez kapcsolódó elhatározások vezérlik. Ezzel ellentétben a kényszermigráció mögött valami „üldöző” tevékenység lehet: vallási, politikai, etnikai, nyelvi, nemzetiség, stb.

Az egyes kivándorlók típusai alapján az adatbázisok különböző helyen található meg. A tartós kivándorlásról biztos, hivatalos adatbázis hosszú időszakra vonatkozóan nem áll rendelkezésünkre, mivel a „küldő” országok erre vonatkozóan nem készítenek statisztikát. A „fogadó” országokban minimálisan van arra információ (különböző bontásokban, eltérő gyakorisággal adnak ezekről információt), hogy mennyi magyar lakosság ment ki, azonban az összes létszámot így nem lehet összeszedni.

A migrációs mozgások a Tükörstatisztikák alapján jelentős részben az ideiglenes/ingázó jellegűre korlátozódik a bejelentett adatok alapján. Az átmeneti kivándorlókról a különböző

munkapiaci felmérésekből lehet tájékozódni. A költözéssel járó átmeneti kivándorlás a Világbank (2011) népszámláláson alapuló adatai alapján külföldön 462 ezer magyar volt (népesség majdnem 5%-a), melyből 400 ezer fő az OECD országok valamelyikében tartózkodott [13]. Ez a 85-87%-os OECD részarány az elmúlt évek mindegyikére igaz.



1. ábra: A migráció időtartam szerinti csoportosítása

A 2014. évi Tükörstatisztika adatai alapján a hivatalosan Európában élő mintegy 330 ezres magyar populáció a hazai átlagnál fiatalabb és képzettebb volt. 2014. évben Németországot, Írországot, illetve az Egyesült Királyságot nagy többségben a férfiak, míg Olaszországot, Ausztriát, Svájcot és Spanyolországot a nők vették nagyobb számban célirányba [10].

A 2015. évi EU tagállamok adatai alapján a magyar állampolgárok száma külföldön 370 ezer fő körül volt az európai országokban, ami 48 ezer fővel több, mint az előző évi. A 370 ezer főből 41 % Németországban, 23% az Egyesült Királyságba, 15% pedig Ausztriába ment. A 2016. évre az adatok alapján Németország vonzereje az előző évekhez képest csökkent valamelyest, míg az Egyesült Királyságé növekedett. Az új vándorlási célok 2016. évben (amik előtte elenyészőek voltak) Hollandia, Írország és Dánia.

Több szakirodalmi feldolgozás ezzel ellentétben 1-2% külföldön tartózkodó magyarról ír ([2], [1]). A tükörstatisztikák alapján, a külföldön tartózkodók 3-4%-os részarányal bírnak. Hárs (2016) egyik tanulmánya az Európai Unió tagállamait vizsgálta, s jól összefoglalta a jelenlegi állapotokat Magyarországra vonatkozóan is [7]. Véleménye szerint a magyarok kivándorlási aránya 3%, melynél csak a cseh, a szlovák és a szlovén értékek az alacsonyabbak.

Az ingázók folyamatosan változó számát Magyarországon nem vezetik, mivel nehéz lenne ezeket időről időre számon tartani. Az ingázókról még egyes helyen lehet információkat szerezni, de az egyszemélyes magyarországi háztartásban élő, de külföldön dolgozó személyekről semmilyen létszámadat nem áll rendelkezésre. Az ingázókra vonatkozó adatokat a Munkaerő-felmérésekből lehet megtudni, miszerint 2013. év végén kb. 100 ezer fő ingázó (külföldi telephelyen dolgoznak, de belföldi háztartásban szerepelnek, jövedelmük a magyarországi háztartásokban van jelen) volt. Természetesen az egyes csoportok között időről-időre átjárás van, s az adatok csak hozzávetőleges információkat adnak az egyes csoportok létszámáról.

A munkavállalási célú kivándorlás Dustmann-Weiss (2007) szerint többségben átmenetinek tekinthető, mivel a kivándorlás egyik célja a tapasztalatszerzés, illetve szerződéses időtartam köti a külföldön dolgozókat [5]. Az átmeneti kivándorlás sok esetben teljes mértékben megszűnik, ha a kivándorló visszajön Magyarországra, vagy az átmeneti kivándorlás hosszabb kimaradásra változik.

Természetesen meg kell vizsgálni azt is, hogy a fogadó országoknak az miért is jó, ha valaki az ő országukat választja célállomásként. Előny lehet a bevándorlók befogadása, ha a munkaerőpiacot a célországban fellendítik. Egy megfelelő képzettséggel rendelkező gazdasági migráns esetében a képzési költsége az adott migránsnak nem a fogadó országot terheli, hanem a küldő országot, mely a fogadó szemszögéből megfelelőnek tekinthető. Egy többlet szakismerettel rendelkező személy befogadása a befogadó ország műszaki-gazdasági fejlődését eredményezi. Másik szemszögéből a fogadó ország költségvetésére is pozitív hatással lehetnek a gazdasági migránsok, mivel ha a munkavállaló szabályos keretek között érkezik az országba, akkor a jövedelmét terhelő adókat és járulékokat a fogadó ország központi költségvetésébe fogja befizetni. Mivel az országban élnek ezek a személyek, ezért a fogyasztásuk is ebben az országban fog megtörténni, mely ismét egy pozitív hatás. Következő fontos előnye a kiutazó migránsoknak, hogy

az adott országban lévő hiányszakmák száma csökkenni fog, mivel a kiutazók egy része a hiányszakmák egyikével is rendelkezik.

A fogadó országgal ellentétben a küldő ország oldaláról is lesznek negatív és pozitív hatásai a kivándorlásnak. A kivándorlással az aktív népesség mennyisége csökkenni fog, csökkentve ezzel a munkanélküliséget és a társadalmi feszültséget. Huzdik (2014) is végzett ezzel kapcsolatban felméréseket, miszerint a kivándorlók a küldő országban maradt családtagjait hazautalással támogatni fogja (azonban ezzel nem fogja ösztönözni az otthon maradt családtag munkába állását), amivel csökkenni fog az ellátórendszer kiadásai [9]. Pozitívum lesz még a küldő országnak az is, hogy a külföldről hazaküldött munkabérek a fizetési mérleget javítják, mellyel valutatartalékot lehet képezni. Hátrányának tekinthető azonban, hogy a migráció rövid, illetve hosszú távon adókiésést fog jelenteni a küldő ország számára, azonban ez a migráns számára jólétnövekedést eredményezhet. Másik hátránynak tekinthető, hogy a családdal együtt való kivándorlás a jövőre vonatkozóan azt jelenti, hogy mérsékli a munkaképes korosztály arányát, csökkentve ezzel a gazdasági fellendülést. Ezért is lenne fontos, hogy az adott ország próbálja meg helyben tartani a lakosságot, motiválni őket, illetve vonzóvá tenni a saját hazájukat, hogy nem is gondoljanak a külföldre kiutazás lehetőségén.

A migráns visszatérése akkor jó, ha előnyökkel együtt tér vissza saját országába. Külföldi munka után való visszatéréssel a megszerzett tudást lehet gyarapítani, de nem biztos, hogy ezt a saját szakmájában fogja tudni kamatoztatni. Hátrány lehet a visszatérés, ha visszatérést követően a kint megszerzett pénzt az életszínvonal növekedésére használja fel az egyén (ezzel társadalmi feszültséget okoz).

Összegezve megállapítható, hogy a küldő ország szemszögéből azért „jó” a migráció, mivel így könnyebben lehet kapcsolatokat építeni külfölddel, a képzettség emelkedésével (melyet nem az ország pénzén szerez meg az egyén) a működő tőke beáramlása növekedhet (új munkahelyek jöhetnek létre), valamint a versenyképesség is növekedhet az innováció miatt (mellyel párhuzamosan a munkanélküliség kezelésére fordított költségvetési kiadások csökkenthetők). Pozitív hatása a fogadó ország esetében az lehet, hogy az országba magasan képzett munkavállalók épülnek be az egyes munkakörök elvégzésére (fokozódhat a K+F tevékenység ezáltal), több vállalkozás jöhet létre (kisebb lehet a munkanélküliségi ráta), a bevándorlók növelhetik a kreativitást, a képzett migránsok a sikeresen elindított programok számát növelhetik, valamint hatékonyabbá tehető az adott ország munkaerő kölcsönzése, ha a munkaerőpiacon jól dolgoznak a bevándorlók.

Borjas (1994) összefüggéseiben azt fogalmazta meg [4], hogy a migránsok munkája magas termelékenységű, és gyorsan tudnak alkalmazkodni a befogadó ország munkaerőpiacához (ez is hozzájárul a befogadó ország gazdasági növekedéséhez).

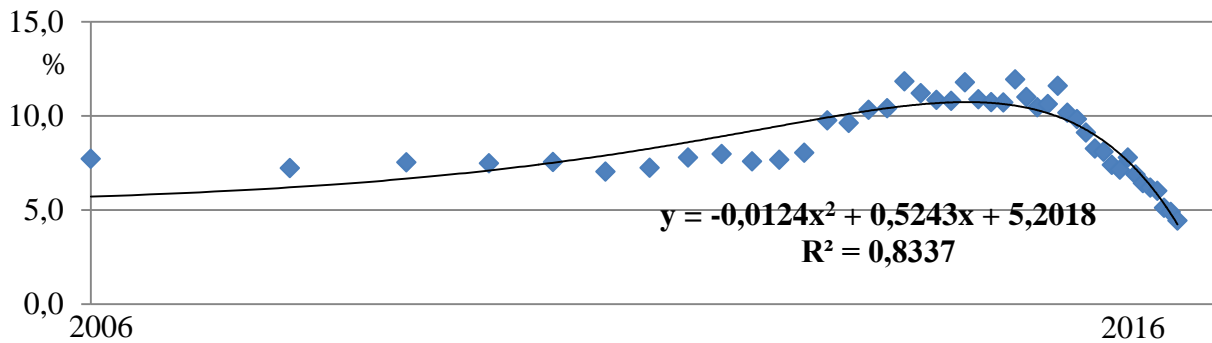
### 3. Munkavállalási migráció kezdete Magyarországon

Az Európai Unió összehasonlításban Magyarország a rendszerváltás (nagyjából 1990) óta az alacsony, de pozitív nemzetközi vándorlási egyenlegű országok közé tartozik. A kivándorlási ütem növekedése az utóbbi években felgyorsult. A külföldi munkavállalás már 2004-ben elindult, azonban nagyobb változások 2008-tól tapasztalhatók Magyarországon. Ennek egyik fő oka, hogy 2008-tól kezdett el növekedni a munkanélküliségi ráta Magyarországon. A fogadó országok jó részében a munkanélküliségi ráta alacsonyabb volt, mint Magyarországon (Írország kezdeti alacsony 4,5%, későbbi 6%), Németország 6% körül, Egyesült Királyság 4,5-6,0%). A kivándorlók számára pozitív lehet az alacsony munkanélküliségi ráta, illetve a magas állástalálási ráta értéke (2. ábra).

Másik (fő) ok, mely vonzó a kivándorlók esetében a bérkülönbségek. Azonban megállapítható, hogy a bérkülönbségeknek jóval magasabbnak kell lennie, mivel a költözés/ingázás, illetve a beilleszkedés költségeit is a magasabb fizetésből kell állni.

Pozitív lehet ezek mellett a szociális ellátórendszer, illetve az oktatási rendszer fejlettsége, illetve az általános politikai hangulat a fogadó országokban.

A külföldre kimenő, migránsnak számító munkavállalókat a szakirodalom „gazdasági migránsnak” hívja. A legfontosabb célországok Magyarországról Ausztria, Németország és Nagy-Britannia volt az elmúlt éveket tekintve ([14]; [6]).



2. ábra: Munkanélküliségi ráta alakulása Magyarországon 2006-2016 között

Ahogy a 2. ábrán is jól látható a három kiemelkedő domináns ország összsúlya csökkenést mutat 2010-ről 2015-re vonatkozóan, ami azt jelenti, hogy a potenciális migránsok nem feltétlenül a magyarországi szomszédos országokat látogatják meg. Látható még ezek mellett az is, hogy a kivándorlás és a hosszú távú munkavállalás országának tekintett Egyesült Királyság az osztrák-német duóhoz képest kisebb lett.

Míg Ausztriában (kimenők közel 2/3-a középfokú iskolai végzettségű) és Németországban (kimenők közel 2/3-a szakmunkás) az alacsonyabb végzettségűek, addig Nagy-Britániában a magasabb iskolai végzettségűek (vagy a túlképzettek) mennek ki [8].

A különböző felmérések alapján szembe tűnő az az összefüggés is, hogy míg Ausztriába és Németországba az 5-6 fős családokból kerülnek ki a kiutazók, addig Nagy-Britániába inkább az 1, maximum 2 fős háztartásokból.

A fogadó országokba való kivándorlás egyik oka, hogy a külföldi munkahelyek magasabb kereseti lehetőségeket biztosítanak a szakképzett személyeknek, így Magyarországon a 2015. évben már megjelentek olyan hiányszakmák az egyes területeken, melyekre nem lehetett alkalmazottat találni. A közgazdászok már az 1990-es évek elején megjósolták, hogy a határok ellenőrzésének hiánya miatt erőteljes migrációs nyomás várható a jövőben [12].

Külföldre, munka miatt való kimenetel másik oka, hogy a rendszerváltással egy időben szabadabbá váltak az országhatárok, nincsenek nagyobb mértékű ellenőrzések a határokon, így megnövekedhetett a nemzetközi migrációs folyamat (ki- és bevándorlás). Az elmúlt 10-15 év adatait vizsgálva látható, hogy minimális jelentőséggel bírt a kivándorlás a 2000 évek előtt, azaz nem volt meg a mobilitási hajlandóság a magyar lakosok részéről. Ez az arány mára már változott, mivel részarányuk megnövekedett.

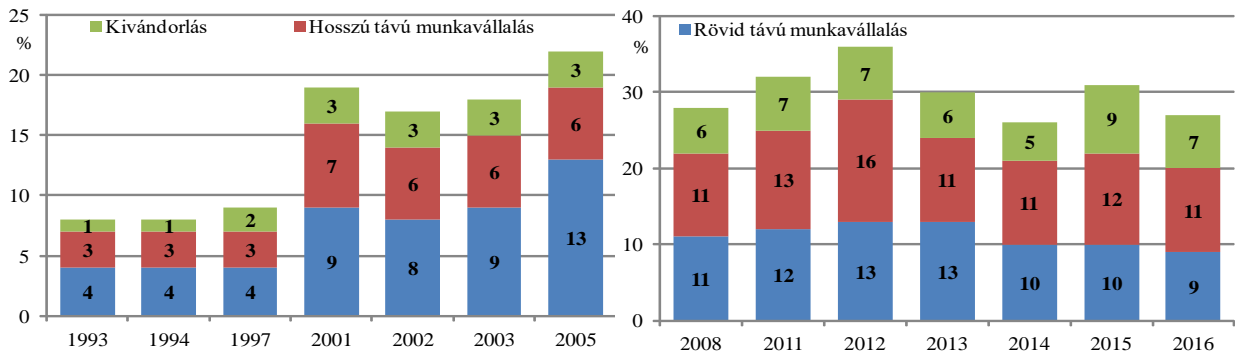
Megállapítható, hogy a munkanélküliség Magyarországon növekedett, így megerősödött a hajlandóság a kivándorlásra. A magyarok (elsősorban munkavállalási célú) külföldre vándorlása 2007-től indult meg, mely 2011-től egyre erőteljesebb lett, majd 2013-tól a folyamat intenzitása mérséklődött valamelyest.

### 3.1. Migrációs hajlandóság Magyarországon

Az időbeli áttekintés előtt fontosnak tartom tisztázni, hogy mit is jelent a migrációs hajlandóság. Ez a kifejezés a külföldi munkavállalást, illetve a kivándorlás szándékának mértékét a népesség százalékában mutatja.

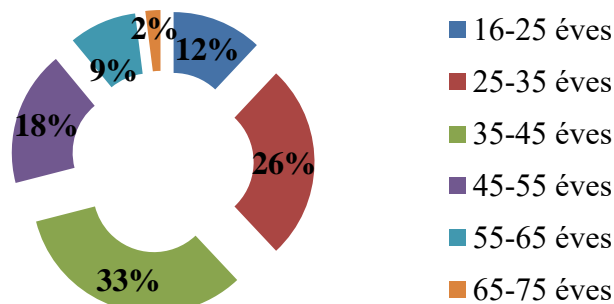
A migrációs folyamatok részletes elemzését nagyban befolyásolja, hogy a megbízható adatok korlátozottan állnak csak a rendelkezésre. A számításaimban a Magyarországra vonatkozó adatokat speciális módon szereztem be. A számítások egy részénél a kiutazó országokban rendelkezésre álló beutazók országonkénti létszámát használtam, míg a másik részénél a Magyarországról kivándorlók számát vettem figyelembe a tükörstatisztikákból. A tükörstatisztika az egyes kibocsátó országokból az Európai Unió fejlettebb országaiba tartósan legalább egy éve kiköltözött létszáma alapján képez mátrixot. A hiányzó adatok esetében az EUROStat adatbázisát vettem figyelembe. Az adatok hiányosságai miatt (nem fedi le teljesen a kivándorlók számát) csak nehezen enged előrejelzéseket tenni a jövőre vonatkozóan. Ebben az esetben minden véleményalkotás magas szakmai ismeretet igényel.

1993-2016 közötti időszakban látható (3. ábra), hogy a kezdeti alacsony kivándorlás (8%) 2001-re megduplázódott (19%), míg 2005-re majdnem megháromszorozódott (22%-ra növekedett). A legmagasabb migrációs potenciál érték a 2012. évben volt 36%-os értékével, mely mára 27%-ra csökkent le. A potenciálon belül az elmúlt 10 év adata alapján a rövid- és hosszú távú munkavállalás azonos nagyságrendű volt, míg a kivándorlás valamivel kisebb részarányú volt.



3. ábra: A magyar lakosság migrációs potenciálja 1993-2016. évek között Magyarországon

A rövid távú kivándorlók összetételét tekintve megállapítható, hogy döntő többségben a fiatalok szerepelnek az adatbázisban, elenyésző az 55 éves korosztály feletti aránya. A kivándorlók 71%-át a 45 éves korosztályig bezárólag adja a kivándorlók száma, melyből 12% a 16-25 év közötti, 26% a 26-35 éves korosztályból származik (4. ábra). A hosszú- és rövidtávú kivándorlás teljes mennyiségét tekintve a korosztály szerinti csoportosításban a 30 év alattiak a sokaság 44%-át fedték le. Érdekes információ az is, hogy a kivándorolt magyarok 75%-a még nem töltötte be a 40. életévét. Természetesen 75 év felett is van hajlandóság, de az minimális.



4. ábra: A magyar lakosság migrációs potenciáljának alakulása Magyarországon 2016-ban

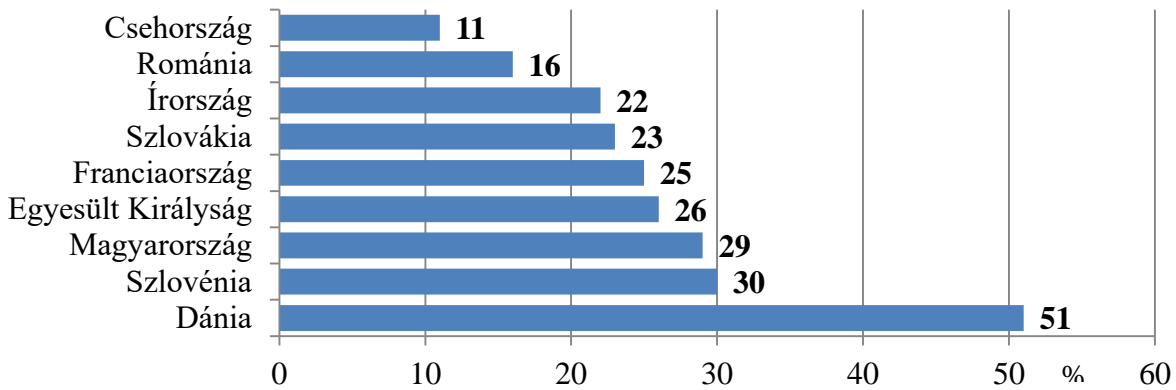
A migrációs hajlandóság jobban jellemző azokra, akik a fejlődést, a jobb életszínvonalat kívánják elérni a jövőben. A kivándorlás nem jellemző az olyan magyarországi lakosokra, akiknek már van lakásuk, vagy magasabb életszínvonalban élnek. Területi részarányokat tekintve a budapesti, a Nyugat-dunántúli és az Észak magyarországi lakosság a legjobban fogékony a rövidebb időre szóló „elindulásra”.

A hosszabb munkavállalás külföldön nem feltétlenül anyagi okokra vezethető vissza, hanem családi állapotra, vagy alacsonyabb iskolázottságra.

Magyarországról az elvándorlás a többi Európai Unió országához képest később indult meg. Hazánk mellett Romániából, Bulgáriából, illetve a magas munkanélküliséggel rendelkező balti országokból indult meg a nagyobb arányú kivándorlás a válság kezdetét követően.

Az Európai Unió tagországainak migrációs hajlandóságát tekintve megállapítható, hogy 2009-ben az EU-s átlag (17%) felett volt (29%) Magyarország migrációs potenciálja (5. ábra). A legmagasabb migrációs hajlandóság Dániára (51%), Észt-, Svéd-, Lett- és Litvániára (35-36%) volt a jellemző. Magyarország a középmezőnyben foglalt helyett a maga 29%-os részarányával Szlovákia, Egyesült Királyság és Franciaország mellett. Az Európai Unió átlag alatt van többek között Bulgária, Románia, Spanyol-, Német-, és Csehország is.





5. ábra: Migrációs hajlandóság az Európai Unió egyes országaiban

#### 4. Összefoglalás

A különböző migrációval foglalkozó tanulmányok áttekintését követően megállapítható, hogy a magyarországi lakosság megközelítőleg 3%-a dolgozik külföldön. A különböző összegzések alapján tapasztalható, hogy a kivándorlás egyik fő területi egysége Budapest és környéke. Demográfiai adatok tekintetében a kivándorlók főleg férfiak (az országot elhagyók 53%-a), akik vagy az egy, vagy az 5-6 fős háztartásból származnak. Nem jelentős a 2-3 fős háztartás, illetve a gyermeküket nevelő háztartások kivándorlása. A külföldön élők a fiatalabb (főleg egyedül álló), képzett korosztályt fedik le. A 2016. évi adatok alapján a diplomások aránya az Egyesült Királyságban a legmagasabb a vizsgált célországok közül (36%). A Németország és Ausztria a szakmunkások foglalkoztatásában kiemelt a kiutazó magyarok körében.

Fontosnak tartom azon megállapításomat is, hogy a kutatásom eredményeként a migrációs potenciál az átlagosnál jobban jellemző azon lakosokra, akik munkanélküliek, fiatalok, az albérlésben lakók, valamint a roma származásúak.

Tanulmányunkból látható, hogy 2000 előtt nagyon kismértékű volt a munkavállalás miatti kivándorlás Magyarországról. A nagyobb arányú kivándorlás 2010. évre tehető, mikor is megnyíltak a kapuk az osztrák és a német munkaerőpiac felé.

Tanulmányunk elkészítésekor azonban nem foglalkoztunk a külföldi tanulás miatt kint lévők számával (adathiány miatt), azonban tanulmányok alapján megállapítható, hogy a kint tanuló (magyar) hallgatók nagy része a jövőben is kint tervezi külföldön az életét.

Látható a tanulmányunkban leírt összefüggések alapján, hogy a legjobban érintő migrációs réteg a fiatalság (kivándorlók 75%-a 40 év alatti), a hajadonok (a kivándorlók 64%-a nőtlen vagy hajadon), illetve a szakképzettek és az iskolázottak.

#### Irodalomjegyzék

- [1] Blaskó Zs. – Gödri I. (2016): A Magyarországról kivándorlók társadalmi és demográfiai összetétele. In: Blaskó Zs. – Fazekas K.: Munkaerőpiaci Tükör 2015. MTA KRTI-KTI. Budapest 59-71. pp, Regionális Tudományi Kutatóközpont. Közgazdaság - Tudományi Intézet. Budapest. ISSN 1586-460X
- [2] Blaskó Zs. – Ligeti A. S. – Sik E. (2014): Magyarok külföldön – Mennyien? Kik? Hol? In: Kolosi T. – Tóth I. Gy.: Társadalmi Riport 2014. TÁRKI. Budapest. 351-372. pp.
- [3] Boden P. – Rees P. (2008): New Migrant Databank: Concept, development and preliminary analysis. Paper present at the QMSS2 seminar on Estimation and Projection of International Migration. University of Southampton, 17-19. September
- [4] Borjas G. J. (1994): The Economics of Immigration. Journal of Economic Literature. Vol. 32. No. 4. pp. 1667-1717.
- [5] Christian Dustmann – Yoram Weiss (2007): Return Migration: Theory and Empirical Evidence from the UK. DOI: 10.1111/j.1467-8543.2007.00613.x British Journal of Industrial Relations. Volume 45, Issue 2, pages 236–256.
- [6] Galgóczi, B. – Leschke, J – Watt, A. (2012): EU Labour Migration in Troubled Times. Skills Mismatch, Return and Policy Responses, ETUI book
- [7] Hárs Á. (2016): Elvándorlás és bevándorlás Magyarországon a rendszerváltás után – nemzetközi összehasonlításban. In: Blaskó Zs. – Fazekas K.: Munkaerőpiaci Tükör 2015. MTA KRTI-KTI. Budapest. 39-53. p.
- [8] Hárs Á. – Simon D. (2015): A munkaerő-migráció változása a kétezres években Magyarországon. In: Budapesti Munkagazdasági Füzetek BWP – 2015/2. MTA KRTK, Budapest

- [9] Huzdik K. (2014): Migrációs potenciál alakulása, és az azt befolyásoló tényezők a XXI. század első évtizedében Magyarországon. Szent István Egyetem Gazdálkodás és Szervezéstudományok Doktori Iskola. Gödöllő. DOKTORI (PhD) ÉRTEKEZÉS.
- [10] KSH (2016): Magyarország, 2015. 4/10349. ISSN 1416-2768. Budapest. 15. p.
- [11] KSH (2017): Magyarország munkanélkülisége. <https://www.ksh.hu/munkanelkuliseg> [Megtekintés: 2017-06-30]
- [12] Layard, R. – Blanchard, O. – Dornbusch, R. – Krugman P. (1992): East-West Migration. The Alternatives. The MIT Press Cambridge. Massachusetts.
- [13] OECD (2011): OECD International Migration Database. <https://stats.oecd.org/Index.aspx?DataSetCode=MIG> [Megtekintés: 2017-20-06]
- [14] Sik E. – Szeidl B. (2016): Polgárság a mai Magyarországon. Szerk.: Kolosi Tamás - Tóth István György. 444 p. TÁRKI: Budapest, ISSN 1216-6561 [http://www.tarki.hu/hu/news/2015/kitekint/20150511\\_migracio.html](http://www.tarki.hu/hu/news/2015/kitekint/20150511_migracio.html) [Megtekintés: 2017.09.24]